

Milan Petek

Smešno za crknit!

Pride v življenju človek do točke nič, ko se malo zamisli: v čem je še smisel njegovega miganja, gomazenja in gnanja za iskanjem nečesa imaginarnega, samo njemu – vsaj v začetku – razumljivega? V čem, za boga milega? Ideali padajo, vse se mu ruši, materialno in drugače, na neki točki mu vse izpuhti. Skoraj. In potem se je treba spet pobirat, si recitirat non stop ene mantre, da se ta balon od idealov znova napihne. Da se vidi malo naprej, korak, dva, trije. Koraki stran od tiste črne luknje, ki jo človek vidi ob svoji strani. Pogledaš kamor koli, luknja je tam, zamiži – pa ne pomaga. Samo da se za malenkost ustaviš, si noter. Ni več heca, nič smešnega. Je treba stran, dalje, dalje, hitro, se ni za obirat – in tu se človek vpraša: Kam? Dobro vprašanje, ni kaj ...

Pa se človek spomni prijatelja, starega frenda iz mladosti. Nekoč sta dihala skupaj isti zrak, bila eno kot pobratima iz starih ljudskih bajk, umrla bi drug za drugega, če bi bilo treba – in tak frend bo človeku, kljub morju časa, ko se nista videla, dal roko in ga potegnil stran od prepada.

– Se me še spomniš, kamerad? mu bo rekel človek, jaz sem – Peter, tisti Peter ...

In pobratim se ga bo spomnil, ga objel in s solznimi očmi obljubil, da se nikdar več ne ločita. Nič več ju ne bo razdvojilo, je človek res na cesti, navaden klošar, a zdaj ga bo peljal domov, mu dal novo obleko, tisto svojo, za mizo postavil, na sredo med družino, in žena mu bo morala takoj postreči s hrano in pijačo, da se človek nasiti in odžaja; od tega trenutka naprej bo jedel z njimi, iz iste sklede, kot najljubši brat, ki se je – že izgubljen – spet vrnil k rodni hiši. To bo praznik za njihovo družino, kajti stari prijatelji so še več kot bratje in sestre, ker eno je le kri, ki se z leti lahko skisa, stari spomini in skupna leta tovarštva pa s časom posrebrijo in celo pozlatijo. Frend mu bo ja pomagal, saj zato so pa frendi, mater jim ...

In se tako poleti znajdem v mestu, sedim na trgu pred parlamentom, v senci dreves, ki se dvigajo nad nekakšnim spomenikom nekakšni revoluciji. So svojčas postavili ta spomenik, strašen spektakel je to bil, potem pa imeli pred njim na vsake kvatre nekakšno zaklinjanje, bolj klicanje duhov in spraševanje za usodo, kaj je za napraviti, kaj se ne spleča, kaj se spleča. Vse za dobrobit raje, ki je to morala poslušati in plačevati.

Potem so spektakli počasi ugasnili, kot ogenj, ki je gorel tam na enem podstavku. Ogenj, ga je bilo škoda, bi se lahko pozimi klošarji ob njem greli, si prižigali čike, bi se ob njem na novo lahko začela zbirati raja, zdravo jedro nove revolucije, ki bi spet vse prefukala do temeljev in zgradila svet na novo, kjer bodo klošarji imeli svoje marmorne palače, na tone babnic, onih finih, ki jih zdaj sploh ne pogledajo, vse legalno, v skladu z ustavo in zakoni, pod našim svobodnim soncem, jebemti ...

Pa se grem malo obujanja spominov. Še pomnite, tovariši? Sedim tam, ves trg je zaparkiran z mercedesi in beemweji, kravatarji v vročini laufajo gor in dol, za njimi pa neke ženske, sekretarke ali kaj, pa varnostniki in policija, cela norišnica je tam, zbrka živa. In to ni čudno, je tam okoli trga oblast, dobesedno: parlament, vladne palače, banke pa še ta glavne trgovske hiše se tam nastavljajo. Ni treba znat štet do deset, pa je človeku jasno, kako stojijo stvari. Bi še slepcu bilo jasno, ko bi slišal govorico teh revežev, ko laufajo z enega na drugi sestanek, enkrat tulijo drug na drugega po telefonih, drugič pa se prilizujejo sto na uro in se medijo ob lezenju nekam ... Pravim, še slepcu bi se posvetilo.

Sedim, gledam vse to in se mi milo stori pri srcu. Spomini, to je ta prekleta roba, včasih koristijo, včasih ne. A zdaj bom videl. Pokličem Marka po prenosniku. Ga imam, je ta reč od prenosnika zdaj funkcionalna. Bi sicer moral nekam v govorilnico, si prislanjati h ksihtu neke tuje in svinjske slušalke ... Zdaj ni treba. Marko je na vezi, direktno on.

Marko, stari frend. Iz neke blatne province bogu za hrbtnom sva se pred petindvajsetimi leti pricijazila v to mesto, bolj podobna klošarjem sva bila, tam pri nas ni bilo visoke mode, jasno, in rahlo graužalo se nama je, ko sva videla ves ta folk, kako je laufal po tem placu, se prerival v vrstah za parkiranje, šibal po bankah, trgovinah, potem pa robo z vozičkov tlačil v svoje avte ...

Je bil princip isti kot zdaj, oblast in vse ostalo naokoli in mudonje in spremljajoče frajle. Gledala sva na to iz sence platan, žrla sendviče s posebno salamo, ono najcenejšo, ki jo je gospoda nabavljala za svoje cucke, ter si trkala s pivom. Prava klošarja. So na naju tako gledali ti gospodje in parkrat so nama za vrat poslali policaja iz hiške pri parlamentu, da bi naju spodil izpod spomenika. Če bi motila kakšen *prospekt*, ne rečeva, bi se že umaknila, da turisti poškljocajo ta večni žar revolucije. Pa turistov ni bilo. Nobenega.

– Študenta sva, sva pojasnila temu gospodu tovarišu, ki naju je legitimiral. Malicava, pa sva se usedla malo dol, je stoji težko in tudi nekulturno jest, vsaj pri nas doma se človeku vedno ponudi stol, da se usede in poje, kar dobi, samo žival je stoji, midva pa nisva živali, le študenta, bolj revna sicer, ampak ...

Naju je razumel ta gospod tovariš in pustil pri miru. Sva potem še skoraj en čas hodila malicat pod tisti spomenik, na večnem ognju revolucije pa si prižigala čike.

– Bova naredila tudi midva enkrat svojo revolucijo, sva si obljubljala. Za sveto. Kot brat bratu. Si prisegala kot Winetu in njegov kompanjon, tisti belec, seveda.

Bo to revolucija po najinem okusu, vse bova sprefukala, vrgla te debeloritne mudonje iz kabinetov in foteljev, jim vzela mercedese pa beemweje in šoferje, na polje jih bova nagnala delat, da si svoj kruh pošteno zaslužijo, midva pa hop na njihova mesta. Bo to demokratična pot, nič nepotrebnega nasilja, kri bo tekla samo po sili razmer, pač nisva neka brezvezna nasilneža, kje pa! In one horde tajnic na visokih petah si bodo tudi morale služiti svoj dnevni obrok – z okopavanjem koruze na primer. Tu milosti ne bo, mogoče bova kakšno sicer pustila, takšno, ki se bo posebej izkazala do naju, naju sprejela kot človeka malo bliže do sebe, takšno že ...

Petindvajset let je šlo mimo od takrat. Točno petindvajset let – in to ni malo. So stari Egipčani svojčas bili sposobni postaviti eno piramidco v teh letih, v novodobni Evropi dvajsetega stoletja pa v medsebojnem klanju spraviti kakšnih sto milijonov duš na drugi svet. Neposredno in posredno. Vse v petindvajsetih letih razmika, par let gor ali dol. Zanimivo, kaj vse se da napraviti v tem času.

Recimo Marko. Od študenta klošarja do zvezd, pravzaprav do nekega šefa tam zgoraj blizu vrha piramide, pa ne one egipčanske. Piramide oblasti. Imel je zdaj nekakšen kabinet, usnjene fotelje, tri mrhe za tajnice, pa šoferje, varnostnike pa ne vem še kaj, bi si človek moral zapisati, da bi si lahko zapomnil vse te dobrobiti njegove funkcije. Skupno s titulo. In bil je nepreviden, ta Marko, ko sva se enkrat srečala v tem mestu, kar tako na ulici; da me na hitro odpravi, *straaašno* se mu je mudilo ne vem kam, mi je v roke potisnil svojo vizitko. Z vsemi titulami in naslovi, pa še z direktno telefonsko številko. Tisto za najbližje, za prijatelje. Da ga pokličem, si bo potem vzel čas. Eden za drugega. Da si kaj rečeva, o najini blatni provinci, pa o starih dobrih časih.

– Moraš me poklicati, ko prideš spet v mesto, me je prosil kot boga; so se mu oči zasolžile, tako je bil vesel najinega snidenja, prvega tam po kakšnih dvajsetih letih. Rad bi zvedel vse o meni, kje sem, kaj delam, pa mogoče kaj o familiji, če jo imam seveda ... itd. In Beti bo tudi strašno vesela, da me vidi, ga še zdaj pogosto sprašuje, kaj je z mano, kam neki sem se izgubil po študiju ...

Beti. Njegova žena, prva in edina ljubezen. Mati treh zlatih otrok, kot mi je še uspel povedati tam na ulici. Beti. Zgodba zase. Ljubezenska seveda. Jo lahko povem, ni problema, se nikamor ne mudi.

Beti je bila prijazen človek, prijazna do naju z Markom, prekleto prijazna, pa ji sploh ne bi bilo treba. Njen stari je bil visoko v vrhu, pri koritu seveda, dva strica sta bila diplomata, ena teta pa eno veliko živinče na banki, oni največji, glavni. Vse tipitop. Bi naju sploh ne bi trebala pogledat, je cunje in parfume kupovala direktno v Parizu ali pa skočila za vikend v New York na šoping. Hej, proti takim parazitom sistema se bova midva z Markom borila, napravila revolucijo in jih sesula, dobesedno pofukala ...

In Beti je bila za. Kar sama naju je staknila med tisto brucovsko rajo, sva seveda malo izstopala, bila glasna, se zajebavala in štosirala na svoj način. Sploh nisva jebala teh poštirkanih maminih sinčkov iz prestolnice, ki so bili že vnaprej družinsko usmerjeni za advokaturo in sodniške položaje. Sploh niso imeli možnosti izbire ti tipčki, so že prvi dan prišli na predavanje v oblekah, s kravatami in poslovnimi kovčki. Kot da so z eno nogo že noter, mislim na položaju. Jaz sem pa takrat prvič videl poslovni kufer v živo, hej! Pa sva se jim režala, skoraj dobesedno v ksiht. Take bomo tudi sfukali, metaforično mislim, krompir bodo lupili po ljudskih menzah, to je zanje, za te gumpce ... Za one frajle, ki pa so se prikazale v cunjicah, kot da so na modni reviji, za one si bova pa tudi nekaj izmislila, domišljije imava na kubike, se ni treba bat, se nama je obema svitalo, za kaj bi se dalo uporabiti te gospodične, seveda brez sentimenta, čisto po profesionalni plati, mislim ...

Beti pa ista kot midva. V kavbojkah in karirasti srajci, kot bi prišla s hribov, od krav in ovc. Še dišala je malo po zemlji in travi, po borovcih in kaj vem še po čem. Mrha za pogledat, v napetih hlačah in brez modrca, pripravljena na vse. Tudi na revolucijo. Je v bistvu na naju čakala. So se ji ti njeni tipčki iz mesta tudi gabili, nič življenja ni bilo v njih, za noben pošten štos niso bili, še za pijačo po predavanju ne, so kar morali odlaufat domov, študirat za jutri, za prihodnost ... Seks načeloma da, a za vikend, so si takrat vzeli malo prostega. Od takih ni bilo nič za pričakovat, ne seksa ne revolucije, je njihova kri že bila napol vodena in postana, še hudiča kakšnega stakneš, če mešaš kri z njimi. Ona je že to vedela. Prekleta dobro. Prevandrila je pol sveta, pa še kaj zraven, marsikaj dala skozi in imela izkušnje.

– Vidva imata vizijo in voljo, se vama ne da šparat pri delu, je za ideale treba garat, kri scat, če je treba, in vidva to imata v sebi, nama je nakladala.

Krasna muzika za poslušat, posebej če je prihajala iz takih ustec, kot jih je imela Beti. In oči so ji pri tem gorele, njene živahne rjave očke, se je kar iskrilo v njih, jo je bilo lepo poslušat in gledat. Beti ni bila lepotica, se je tega tudi sama zavedala, a imela je nekaj v sebi, pri bogu, da je imela, še danes lahko to rečem. Vsaj za tisti čas to velja, razumljivo, sem potem izgubil stik z njo in Markom.

Smo postali prava trojka, nerazdružljiva, imeli žive seanse v študentski sobici, pa kje zunaj, se je kar iskrilo od govorjenja. Besede. Besede. Sem bil pri besedi bolj jaz, sem že takrat znal dobro opletati z gobcem, priznam, je Marko pri tem bil v drugem planu, je bolj samo pritrjeval in razvijal moje teme naprej, sem mu to včasih pustil, v njegovo veselje, da ne dobi občutka odvečnosti, inferiornosti in podobnega sranja. Za kohezivnost klope to ni dobro, jasno. In Beti je tripala na besede, jih uživala kar pri izviru, vsrkavala, da ji kaj ne uide, je pazila sto na uro na te besede. Da imam mozoljast gobec, klasično mastne lase ter kriv nos, je ni zanimalo, sploh tega ni opazila, je bila preveč noter pri poslušanju. Seveda pa ji nisem dal predaha, tej pupci, jo je bilo treba držati non stop noter, na drogi besed in štosov, ki sva si jih z Markom samo zaradi nje izmišljevala. Huj!

Je Marko bil zraven, nikdar ni manjkal, je tudi on znal otresati gobec, se ni šparal pri tem, se je celo trudil, včasih na samem malo pripravljaj program, da ne bi izpadel kot butec zvečer, pa me ni dohajal. Sem bil za kakšen korak v prednosti pri njej; pač ni opazila, da je Marko športen tip, širokih ramen in še kar znosne face, so se v domačem kraju ženske teple zanj na plesu, a Beti pa nič. Je imela druge kriterije, jasno. In po dveh tednih našega druženja nam je bilo jasno, da stvar ne bo ostala samo pri besedah. Se bo spremenila v meso, se zažrla vanjo dobesedno, nama je z Markom že butala kri kot zmešana po žilah, ko sva samo omenila Beti v pogovoru. Sva bila zadeta od njenih parfumov in govoričenj, kot drogiranca sva bila, odvisneža, smo se morali enkrat na dan dobiti, drugače ni šlo. Pa je bila Beti tudi noter v tej stvari, se ni nič držala nazaj, je tudi njej pasalo, da sva se motala okrog nje kot dva cucka, ki se gonita. Je kar zapredla, kot prava mačka, ko si se je dotaknil. Da nekaj bo, da si bo izbrala enega od naju, nam je vsem trem bilo jasno. Je tako moralo biti, je ena elektrika šla skozi nas, ko smo se prvič srečali, prvič povohali. Smo bili za skupaj, je to bil naravni zakon, vam rečem. Pripadnost isti živalski vrsti, drugačno parjenje bi bilo protinaravno.

Odločitev je morala pasti že v prvem mesecu, sem to vedel. Bi še tudi prej, če bi malo insistiral pri Beti, pokazal malenkost več gorečnosti in manj revolucionarnosti, bi prvi klin na lestvi k oblasti že bil zabit. Kot sva vedno govorila z Markom: do oblasti se bova priborila magari prek trupel, če bodo ta še topla in voljna, še bolje! Je to šlo k najini doktrini. In Beti je tudi bila pripravljena na žrtvovanje na oltarju revolucije, dobesedno preliti tudi malo krvi, čisto malo, kot je to običajno pri izgubi nedolžnosti. Je bila še cela, se mi je zaupala, ko sem jo enkrat spremljal domov. Ne, je v svoji štosih šla precej daleč, si tudi daleč pustila, a nategnit nikoli. Je to šparala, prvič mora biti iz ljubezni. Staromodni zakon, ampak ji je nekaj pomenil.

Še zdaj se spomnim tistega večera, ko sem se vrnil iz mesta v študentsko sobico; Marko je bil še pokonci, njega ni bilo v mestu, nama z Beti ni hotel kvariti večera. Je vedel, da je že malo out pri njej in se je šel gentlemana. Lahko bi sicer norel, me zmlatil do amena, mišice je že imel za to, a je vedel, da bi bilo vse skupaj še slabše, pri Beti ne bi dobil nobene točke, še zgubil bi jih. Bi jaz izpadel kot žrtev, on pa bedak, izbira med tema dvema pa je jasna. Vsaj pri Beti je bila. In si Marko ni pustil, da bi ga ljubosumnost zavrtela, prijatelju pač ne bo delal problemov, je še sto in sto drugih žensk, so njihove češplje dejansko iste, obstajajo seveda rahle nianse, a v principu gre vse po enem kopitu ...

Gledal me je kot Marsovca, je hotel na mojem obrazu prečitati, kaj sva imela zvečer z Beti, se je že mogoče zgodila tista stvar ...

Nič ni pisalo na moji faci, je bila kot sfinga. Pa v resnici ni bilo nič, malo cmokanja pred slovesom, in to je vse. Uvertura za drugi dan. Je naslednji večer bil namenjen za finale, za petek zvečer, je petek dan za metek, stari štos ...

Včasih človek nekaj napravi, nekaj kontra toku vseh stvari, pravil in pričakanj, in če vse zanalizira, košček po koščku, zakaj tako, bi ta človek ne vedel

pojasniti vzgibov svoje odločitve. Je že nekaj moralo biti, ena malenkost, drobec, hipec, ne vem kakšen hudič, šesti čut ali vonj, ki ga je kot žival zaznal v zraku, mu je nekaj prišepnilo na uho, angel varuh ali pa sam hudič, je to potem vseeno, človek napravi tisto, kar misli, da mora, se mu jebe za vse ostale, se lahko postavijo drugi na glavo, na ne vem kaj še se lahko postavijo, pa jih ne bo zaznal. Njegove celice v glavi sprožijo signal, se mišica premakne. V takih trenutkih kockarji zgubljajo bogastva ali pa jih dobivajo, morilci režejo vratove, samomorilci pa skačejo z mostov, vsi v svetem prepričanju v svoj prav, poslušni in ubogljivi do tistega, kar jim je bilo prišepetano na uho ...

Nisem bil pijan, odkrito povedano, od ene pive se mi ni nič vrtelo. In tudi večer je bil običajen, jesenski, nič toplega fena ni bilo v zraku, ne lune, da bi človeku mešala glavo. Bil je navaden večer, še rahlo svež, da mi je zbistril glavo, ko sem se peš potikal skozi mesto.

Pa sem vrgel svojo kocko.

– Marko, sva prijatelja, a ne?

Marko gleda, nič mu ni jasno.

– Sva, prikima. Je kaj narobe?

– Ne, odkimam, kje pa! Ampak pravim ti, zaradi ene ženske se ne smeš sekirat –

– Pa saj se ne, bruhne iz njega. Je že rdeč v lica, ne more skrit tega. Če misliš Beti –

– Ja, Beti mislim! Bi se morala glede nje nekaj zmenit, kot frenda, si položiti karte na mizo, čiste račune, da bo vse jasno ...

Še vedno nič ne razume. Prav.

– Sva oba malo zatreskana vanjo, v to Beti, pa tudi njej ni vseeno do naju, jasno ... Počasi pripravljam teren. Sva ji oba simpatična, sam veš ...

– Ne nakladaj, Pero, me skuša prekiniti.

– Sva ji oba simpatična, prav enako, dragi moj, če ti še nisi skapiral, jaz dobro vidim, mu nakladam. Prepričljivo, mi malo začenja verjeti. Zdaj poslušaj.

– Predlagam eno stvar, se mogoče zdi nora, je pa najbolj fer, poštena do naju in na koncu tudi do Beti, si oba zasluži, ampak je vse to en hazard ...

Se mu začenja svetlikat: – Da bi kartala –? Odkima.

V kartah sem jaz boljši, več fint obvladam. Jasno, da mu ne diši.

– Nič kartanja, je še bolj enostavna stvar: vrževa dinar. Eden dobi, drugi zgubi. Pošteno.

Fant ne more še verjet. Mu ni jasno, zakaj bi jaz ribo, ki jo že imam dobesedno v roki, še enkrat spustil v vodo, še njemu dal eno možnost, da jo zagradi. Čemu ta športen duh pri meni, ki mi je šport vedno bil tuj, rahlo odvrten, sem se vedno posluževal enih skritih, prepovedanih fint pri fuzbalu ali košarki, sumljivih brc in suvanju komolcev, da sem potem moral laufat z igrišča, bi me tisti tepci še premlatili, ha! Ampak – se pri človeku nikoli ne ve, kaj ga je pičilo, kaj se mu mota po glavi, je to lahko res ena poštena prijateljska gesta, plemenita, kot brat bratu ponujena, se drugim take reči ne ponuja ...

– To je noro, pravi. Je pa za. Kaj pa Beti, kaj pa bo ona rekla?

– Nič. Ne bo nikoli zvedela, pa če jo dobiš ti ali pa jaz. Frenda sva, prekleto, od malih nog sva skupaj in oba veva, kaj bi rada, naju ena babnica ne bo ločevala! mu razpršim dvome.

– Ne bo, jasno, da ne; ampak ...

– Si za? Samo enkrat vržem! Izberi znak!

Je za. Izbere cifro. Vržem kovanec v zrak, lepo se vrti, potem pade na tla, nekam k mojim nogam. Poberem ga, stisnem v dlan. Potem jo razprem, obema pred nosom. Na vrhu se blešči cifra. O, Kristus! Primem se za glavo, malo me zadene.

– Dobil si. Čestitam! rečem Marku.

Zabrišem kovanec v kot in se poberem iz sobe. Še en sprehod po ulicah. Še enkrat kolovratenje po parku do mesta in nazaj. Je bilo nekaj stvari še za premisliti, ampak koraka nazaj ni bilo. Če človek da besedo, jo pač da, je ne spreminja vsakih pet minut. Ne, to pa ne. In nisem pustil Marku, da bi me poskušal prepričati, da je vse to ena bedarija, da pozabiva ... Ne, sem svoje povedal in kocka je padla. Pošteno. Za pijačo naj da, greva v bližnjo oštarijo in se nasekava, to pa ja ...

Zvezde so svetile tisto noč, ko sem lazil po parku in mi je malo brnelo v glavi. Jasno nebo je bilo in nekaj sem jih lahko ujel na temni strani hriba. Par zvezd, nič več, brez pretiravanja. In so mi pomežiknile, prijateljska gesta je to bila od njih. Zvezde. So one rešiteljice, samo, če jih lahko razumeš. Nič metafizike, nič ezoterike in podobnega astrološkega nakladanja ne mislim. Enostavno, človek pogleda tja gor, v tisti nebesni svod, pa mu marsikaj mora biti jasno. Recimo to: Majhen si, poba, majhen, nič te ni tam doli, si bolj podoben eni zgubljeni bakteriji, se plaziš zdaj sem in tja, delaš ne vem kakšen kraval, pa je vse en dim, pljunek v čas. V vesolje časa. Tam zgoraj je večnost, ti si pa nanosekunda! Razumljivo? Pa mora biti razumljivo; to pomirja na en način, ta nanosekunda trajanja. Bi bilo sicer za znoret, če bi trajalo dlje, si sploh ni zamisliti. Ja, je treba zvezde razumeti, pravim. Tolažnice fukaške ...

Z Markom pa sva šla pit. In nazaj še boljša prijatelja kot prej. Pravih prijateljev ne loči nič na svetu, jasno.

Tako je to bilo z Beti, z eno hazardno potezo sem jo zapravil, z neko brezvezno galantnostjo do frenda. Drugi večer je na randi šel Marko, me opravičil in obenem malo zasral v Betinih očeh. Da sem moral na hitro domov v svojo blatno provinco, je moja tamala, ena smrklja, ki sem jo njej malo zatajil, imela že kritično napet trebuh in se je zadeva zakomplicirala, sem moral hitro šibat tja gor; ja, sem pač taka baraba, ji prej tega nisem povedal, Marko pa je tudi bil malo solidaren, kot frend frendu, ampak zdaj je povedal, se mu ne zdi prav, da jaz še naprej nekaj blefiram, se grem enega džeka ...

Dober nakladač je bil Marko, je verjetno še slabše reči pravil o meni, se je potrudil, ni kaj. Sva pa vse to lepo splanirala, čista fikcija je bila, skoraj že filmski scenarij, jasno, je bilo treba Beti malo pretrest, jo spraviti v krizo, mogoče celo v jok in solze, potem pa ji bo Marko ponudil svoja široka ramena,

da se mala zjoče na njih. Pa se je, ta stvar s smrklo je vžgala, je šlo pri Beti vse po planu in še isti večer jo je Marko položil. Mi je potem vse priznal in opisal, podrobnosti seveda izpustil, me ravno niso zanimale. Sem nekje noter čutil vseeno rahlo kljuvanje, je bila to mogoče slaba vest ali pa žalost, ki se je naselila v meni, v enem od srčnih prekatov, kdo ve ...

Z Beti sva se potem še videla, kaj rekla, sem moral pustiti, da mi je vrgla v ksiht licemerstvo ter neiskrenost, da nisem pošten do ljudi, se z ljudmi tako ne dela, imajo vsi eno človeško dostojanstvo, ona ali pa tista kelnarica nekje tam v mojem malem mestu, ja, vse to pa še malo več mi je skoraj pljunila v lice.

Pa sem bil tiho, Marko poleg pa prav tako. Ji je prikimal. Sta že resno hodila, totalna zaljubljena drug v drugega, zanju počasi ni več obstajal zunanji svet. Samo še njun. Čez nekaj mesecev sta se preselila v eno najeto garsonjero in zaživela kot zakonca. Poročila sta se tudi kmalu, prvi froc pa jima je privekal na svet še pred diplomo. Mi je to Marko zaupal, sva midva še kdaj šla skupaj na pijačo, me on še ni popolnoma odrinil iz svojega sveta. Mi je po svoje bil hvaležen in malo ga je pekla vest, je užival srečo, ki je bila meni namenjena.

In sem mu pustil ta občutek, naj ga spominja name, na ta svet. Se pa jaz nisem imel kaj pritoževati, sem vse sam skalkuliral, tudi metanje kovanca. Resnica, do katere se Marko ni nikdar prikopal, je bila preprosta; kovanec, ki sem ga pobral s poda, je imel grb na zgornji strani, sem to za stotinko sekunde videl, nič več, a dovolj, da sem vedel, kaj moram napraviti. S prsti pa sem bil itak še bolj spreten kot z gobcanjem, so bile karte in še kaj zraven moja strast, sem to že povedal.

Beti. Zgodba o ljubezni. Še večkrat sem potem šel skozi ta akt samoodrekanja, obrnil vsak kamenček in ga ponovno spravil v mozaik, pa prišel vedno do istega prizora, ko je bilo treba vreč kovanec in napraviti finto s prsti. Ni bilo druge rešitve.

– Pred kom pa? se človek vpraša. Je pravzaprav to ono glavno, pred kom si, človek, tisti večer zbežal v noč?

Tudi na to se izbrska odgovor, ni problema, je tisoč variant izmikanja, in vsaka je dobra, na neki način skoraj pripelje do oprostilne sodbe, najmanj pa na znižanje kazni na minimum. Recimo, da je človek obtožen malo goljufanja v življenju. Dobro, ni treba vsega povedati po resnici, priznat vsega po vrsti, nekaj malega pa že, toliko, kot je potrebno, nič več, so bedaki oni, ki priznavajo vse živo, ti najbolj nasrkajo. Torej, lahko je bil to navadni strahopetni egoizem, nezmožnost sprejemanja odgovornosti za druge, kajti skrbet za drugega v vsem dobrem in slabem je pač pomembna reč, in ta človek, ta neodgovornež je začutil pri tem vpogledu v prihodnost šibka kolena, tako šibka, da je vedel, če klecne, se ne bo več pobral gor, da vzame zalet in preskoči tisti svoj imaginarni kanjon, prepad v svoji glavi; instinktivno je vohal, da stoji pred linijo odločitve. Če stopi v krog, ki si ga je sam zarisal, bo za vedno ostal v njem, on, Beti in kup mularije, ki ga je že videl v glavi (Beti je stalno čebljala o otrocih, kopici otrok, ki jih bosta imela). Najbrž je bilo vse to in še marsikaj drugega, ki se mu je

motalo nezavedno v glavi in je skapiral šele pozneje, ko je bilo vse mimo, tisti kup kamenčkov, ki je prevagal odločitev.

In zdaj – ah, jebi ga! – je brez veze, zdaj je, kot je, še vedno sem v onem mestu, sedim pod drevesi, gledam zbrko pločevine in folka na parkirišču in kličem Marka. Direktna linija, krasna stvar, nič čakanja, nič predstavljanja nekim radovednim glasovom, ki me hočejo odgnat s telefona ...

– Živijo stari frend! Peter tukaj – kot sva zmenjena, čakam te! sem direkten, še bolj kot telefonska linija.

– Zdravo, zdravo, odgovarja. Mu delajo klikeri sto na uro, preverjajo male sive celice ta glas, ki ga kliče, mu takoj ni jasno odkod in zakaj, ampak se ne da, je brihten poba ta naš Marko, se znajde v vsakem momentu. Pa to si ti, Pero! se končno razveseli. Iskreno. Ali pa blefira. Se je v tem času imel možnost marsikaj naučit.

– Čakam te. Pri spomeniku revolucije, pri parlamentu. Imam pivo, dve flaški, jasno, pa dva sendviča z ono navadno salamo! Jo en čas niso proizvajali, ni bilo povpraševanja, zdaj se pa spet dobi! Zdaj je pravi čas! atakiram dalje.

– Kakšen čas, Pero? se čudi. Kako čakaš? Kakšni sendviči? Pa saj se nisva nič zmenila, se ne spomnim kdaj –

– Petindvajset let nazaj, kolega! Pomisli malo: Pred petindvajsetimi leti sva se pod temi platanami in tem ognjem zaobljubila, da se čez dvajset let, prav na ta dan, spet dobiva! Na živo in mrtvo sva si prisegla, še s krvjo zalila, kot pobratima, človek! mu obujam spomine. S sendviči in pivom, kot običajno. Revolucija še traja, človek, še gori ta plamen tu, sem nalil v krožnik malo petroleja in je spet ta pravo! Čike tudi imam, kubanske cigare à la Castro, da bo stvar bolj avtentična!

– Za kaj se gre, Pero? se vleče ven na drugi strani. Mi ni jasno ...

– Za revolucijo, Marko! Je zdaj zadnji čas za revolucijo! Poglej, kaj delajo temu folku, še živina in mački in psi pa vsa ta hišna golazen ima danes več pravic kot ljudje, se z njimi pometa ulice, človek danes ni več nič vreden, totalna nič, je bolj zamenljiv kot navaden šrauf na stroju, tisti šrauf ima svojo ceno, vsaka vijuga nekaj stane, a ta zmuzljiv človeški material, ha? Adijo humanost, adijo vse, je človeško meso na prodaj na kile, dobesečno, z možgani ali brez, še najboljše brez, potem ta folk še nič ne razmišlja po svoje, jim bodo že po TV pa po cajtengah vstavili svoje možgančke, čisto dovolj po svoji meri, v letu ali dveh bomo vsi zombiji, polavtomatski homo sapiensi, ti rečem! Zdaj, Marko, zdaj je še čas, da nekaj napravimo, revolucijo, si razumel, vse tako kot sva se zmenila ...

– Revolucijo, kakšno revolucijo? Se nič ne spomnim, Pero, prav nič mi ni jasno za kaj gre, za kaj se ženeš ...

– Ne spomniš se? se začudim. Glas se mi zatrese od razočaranja, Marko tega ne more preslišati, spregledati. Malo sem tiho, da je učinek večji. Ne spomniš se, Marko? Glej, prav pod tem spomenikom sva bila, ne enkrat, žrla te sendviče s poceni salamo, za pse so jo kupovali gospoda, midva pa mlatila vsak dan in

nama je bila fina, pivo sva imela poleg, kakšen čik in drugega nič. Je to bilo vse. In sva si prisegla, da v petindvajsetih letih zjebeva ta sistem, totalka, ga prerešetava od zunaj in znotraj, pravico in človečnost naseliva v njega. Se je takrat vse to že zdavnaj izgubilo, sva vedela, da je treba nekaj napraviti. Akcijo. In Beti je bila poleg, ko sva si zarežala v žili in prisegla na zvestobo revoluciji. Naši revoluciji. Je Beti tudi pritaknila svojo ročico, se spomniš, je hotela po vsej sili biti poleg, in kri ji je tekla kot prasici, sva jo morala peljati na urgenco, da so ji zašili rano. In prepričevat dohtarje tam, da ni šlo za poskus samomora, ha! Poglej ji roko, Marko, se ji še danes morajo poznati šivi ...

– Kristus, kaj govoriš, Pero ... to ni res, to ne more biti ...

– Fotke imam, tu pred sabo, povečane, črno na belem, Marko! Ti in jaz, ko kaževa goli riti tej oblasti tam notri v parlamentu, naju je Beti slikala s svojim aparatom, za zgodovino, smo si rekli! Potem pa zalili stvar s krvjo. In zgodovina je zdaj tu, danes, je v bistvu že zadnji dan, ura že čez dvanajsto, ti rečem, moraš priti, bo divje, novinarje sem že obvestil, da bo tu danes en štos, začetek dolgega pohoda nazaj k človeku, naša revolucija, vrnitev homo sapiensa ...

– Novinarje? Moj bog, stoka oni na drugi strani. Zakaj, Pero, zakaj ...?

– Moramo, Marko, ne gre drugače; se je treba boriti za človeka, se oblasti zanj jebe, dobesedno, razen pred volitvami, takrat šopajo ta folk s poticami in belim kruhom. Drugače pa, jebite se, seronje! Delaj ali crkni! In če se boš človeček upiral, kaj malega trokiral, pa uvozimo tujo robo, živo meso iz Azije, so oni drobceni, malo jejo, malo stanejo, se nič ne bodo buni, o kakšnih človeških pravicah se jim niti še ne sanja, še manj o delavskih, za pest riža bodo delali in hvalili svojega boga, da so siti in da jih gazda ne tolče! To je vsa resnica, Marko, je to treba jasno vsem povedat ...

– No ja, pretiravaš prijatelj, smo mi demokratična država, nam to priznavajo oni zunaj na Zahodu, naši prijatelji, oni že vejo, kaj je prav in kaj ni, je treba biti realen, ljudje imajo dovolj pravic, smo mi še darežljivi –

– Kar nam pripada, si bomo sami vzeli, nič darežljivosti, Marko! So to tvoje besede, jih imam zdaj tu napisane na transparente, te čaka eden, ga boš vzel v roke in gremo ...

– Pero, si dobro, je vse v redu s tabo? je Marko spremenil temo pogovora. Je sprevidel, da se mora rešit na drug način, nič parlamentiranja, je treba človeka zganit pri njegovem fundamentu, strest kot žakelj. Si zdrav, če te smem vprašat ...?

– Pusti zdaj zdravje in ta jajca, Marko! sem ga prekinil.

Njegova taktika. Sem jo poznal iz časopisov, ko se je pogajal s sindikati. So tiste delavske delegacije na koncu bile srečne, če jim je pustil vsaj gate na sebi, jih je obral do amena. So bili hvaležni do ornamenta, če jim je odrinil drobtinico. Marko. Vladni buldog v pogajanjih.

– Gre za narodovo zdravje, da rešimo tisoče in tisoče duš, ki zdaj ščijejo kri na gradbiščih, za tekočimi trakovi, tam za onimi jebenimi blagajnami v blagovnicah,

ko ženske nimajo niti toliko časa, da bi šle na sekret spodobno kot človek, ščijejo med delom v plenice, ti rečem ...

– Pero, pusti vse to, pridi rajši k meni, greva nekaj jest in spit, se pogovoriva kot stara frenda, kaj rečeva, boš povedal, kako živiš, te celo večnost nisem videl, Beti tudi ne, bi mogoče prišel na večerjo k nam domov ...?

Taktika. Spet taktika.

– Pridem, pridem, Marko, obljubim. Samo to reč danes moram še speljat skozi. Saj, če ti nimaš časa, ni treba, bom sam imel govor, ni problema. Izjavo za javnost že imam pripravljeno, pa letake, fotke, najine povečane, in transparente, še petarde, *one močne bom metal*, boš mogoče slišal, saj nisi daleč! sem nakladal. Prepričljivo. Zanosno. Človek mora verjeti tem besedam, prihajajo iz srca, tako jasne in čiste so te besede. In Beti pozdravi, se nisva videla malo večnost, me prav zanima, kako izgleda, na teh fotkah je prava lepotica, bi jih ji rad pokazal, škoda, ker še ona ne pride sem, bi se pogovorila o marsičem ...

– Pero, prosim te, ne nori ... zastoka v telefon. Prepričljivo, tudi on.

– Nič, nič, odkimavam, nič norenja ni v tem; te razumem, če ne moreš priti, bom sam opravil, me poznaš, bom že zmogel, se mi ti lahko priključiš pozneje, na našem dolgem pohodu ...

– Kako našem? Koliko ljudi pa imaš tam, nisi sam – ?

– Ne, kje pa, še nekaj nas je, pravzaprav samo tebe še čakamo, mogoče še celo Beti, sem jo tudi povabil ...

Beti. Beti. Stalno ponavljanje *Beti* mu je dalo nekaj mislit. Ni bil neumen, Marko, ga tudi nikoli nisem imel za takega. Če se človek pretolče tja gor, najbrž ni neumen. Se mu lahko očita marsikaj, le pomanjkanja možganskih krivulj ne.

– Pero, kot frenda te prosim, pusti vse to ... stoka.

– Ne morem, Marko, je vse šlo predaleč, je treba stvari razjasnit, počistiti hleve, razumeš! Revolucija kot očiščevanje. Borba za homo sapiensa. Začenjam. Adijo ...

Prekinem zvezo in izključim mobitelca. Dovolj sranja za zdaj. Sem Marku pojasnil nekaj stvari, mu dal eno veliko kost za obiranje. Me je zanimalo, koga bo poslal sem, na to stopnišče pod spomenikom. Svoje varnostnike? Šoferja? Bo poslal Beti, da me zvleče stran ...

Dvignil sem se. Jaz grem od tu. Jasno. Samo en štos je bil, stari štos s starim frendom. Nič fotk, nič transparentov, piva in sendvičev. Samo besede, ha!

Odidem v bife na drugo stran parkirišča in naročim pivo. Vroče je in paše, od prvega do zadnjega požirka. Mala nebesa na zemlji. Skozi ograjico iz oleandrov gledam tja proti tisti skulpturi preteklosti. Se bo kdo prikazal, bo ali ne bo, grem staviti sam s sabo, še za eno pivo, v tem vročem popoldnevu bo pasalo, mater, da bo –

Marko prihaja. Ga prepoznam, tudi na sto metrov daleč, se kaj dosti ni spremenil, je vedno isti, visok, športen tip, le v riti je malo širši. Počasi gre čez plato, brisane čistine med banko in kulturniško palačo, sam, s temnimi očali, rahlo nevaren na pogled. Preden se spusti dol proti robu parkirišča, obstane, ovohava okolico. Vse je čisto, gre naprej. Do stopnišč. Tam se ustavi, spet gleda

naokoli. Mu nekaj ni jasno. Telefonari, pa izgleda ni veze. Dva klošarja, ki se prikazeta iz sence, mu nekaj kažeta z rokami. Čez cesto, v park, totalka v drugo smer od mene. Smo bili zmenjeni s temi tipi, sem jim napovedal gospoda v finih hlačah in kravati, ki bo prišel mimo. Njega naj zgrabijo, ga sfehtajo za pijačo, jim bo dal, sigurno, še več kot jaz, he!

Da jim denar, potem tipi spet izparijo. Marko ostane sam. Gleda naokoli, ne ve kam. Gleda tisti spomenik. Pa skledo z ognjem, ki več ne gori. Potem se skloni. Nekaj pobere in gleda. Nekaj malega ima v roki, kot drobna fotka je. Tista, ki sem mu jo nastavil. Kako kaževa goli riti celemu svetu. To je bila resnica, naju je Beti ovekovečila. Marko gleda to fotko in se ne premakne. Kot živi kip je. En spomenik poleg drugega. Ju je za pustit pri miru, ta dva spomenika ...

Plačam in odidem. Tja dol proti reki, malo posedet ob vodo. Še na eno pivo in mogoče kaj razmisлит. Mogoče, ni pa nujno. Kot se mi bo dalo. Za pretiravat pač ni v tem vročem dnevu, se lahko sfeclja človeku v glavi. Je treba biti previden, če ne jih dobiš po glavi. Biti pameten, to ja, pa se kdaj pa kdaj narezat do sitega. Kot zdaj na primer. Sem se režal, v mislih, nekaj malega pa navzven, a sem bil že malo nepreviden. Se je folk čudil, ko me je srečaval po poti z nasmeškom na ustih. Se jim tistega dne ni zdelo prav nič smešno, so vsi hodili po ulicah nekam zjebani, od vročine in od šihata, ki so ga dali skozi, ceste so bile zabasane z avti, vsi so nekam pizdili med zobe, jezen folk je bil to na tisti dan, jaz pa usta do ušes. Pa so me začeli grdo gledat, se hudiča njim smejim, jasno, komu pa drugemu, mater mi hohštaplersko ...

Hja, je bilo treba hitro izginит, si pivo nabavit v enem marketu potem pa se zavleč pod one vrbe ob reki, v svoj mir, gledat vodo in se smejat noter v sebi, na zunaj pa kazat faco od Kristusa. Ja, tako gre to ...

In v tisti popoldanski trepetavi svetlobi, ki je prihajala od gladine reke, v tistem soparnem in postanem zraku, ki je visel nad reko in ga ni zmotil niti najmanjši vetrc, v drobnem trenutku tišine, ki je ležala na obali kot jaz pod vrbami na tistih toplih kamnih, v tem trenutku veselja, ki se je skrčilo na samo eno točko bivanja, se je nadme sklonil angelski obraz in mehka roka je obrisala moje potno čelo.

– Peter, moj mali norček – saj bo vse še dobro, mi je prišepnil ženski glas in nežni prsti so frcnili eno sitno muho z mojega obraza.

Nisem odprl oči, vedel sem – Beti je tu pri meni. To je njen glas, njen parfum in njena mehka roka. Moja Beti. Spet je vse, kot je bilo nekoč; tu, na teh kamnih sva poležavala tisto toplo jesen in moja glava je počivala na njenih kolenih. Njena roka je drsela skozi moje lase in smejala se mi je, kar koli sem ji nakladal. Bedarije, jasno.

– Moj mali norček, mi je pravila; moj Peter, Peter, kdaj se boš zresnil?

Petindvajset let nazaj. In zdaj je Beti spet ob meni, tukaj, in vse je dobro in bo dobro. Zdaj moram samo dihati, napolniti balončke z iluzijami. Dihati, globoko dihati, se pretolči od točke nič, napraviti en korak po lestvi navzgor. Samo to, nič drugega ni pomembno. Nič odpirati oči, absolutno ne! Ker bo

takrat Beti izginila, kot je vedno; plaha je, ta moja ljubica, ta moj angel, ne mara pogledov, se takoj razblini v nič. Ji je treba zaupati, nič spraševati, verjeti na slepo, ljubezni moji, ljubezni ...

Tako gre to, je treba verjeti, pravim. Da bo na koncu življenje teklo dalje. Kot vedno. Recimo. Še bo smešno, smešno za crknit –